

ilmunud

Õhtujutud

Juhan Saar
illustreerinud
Jutta Maisaar
60 lk, kõva köide

Valik õpetliku sisuga unejutte lastele. Juttude ainestik on pärit erinevate rahvaste muinasjuttudest. Sisaldab ka populaarset unelaulu „Mina ei taha veel magama jääda“ koos noodiga. Raamatu esmatrükk on ilmunud 1966. aastal.

Nohik

Klaus-Peter Wolf
tõlkinud Kert Semm
200 lk

„Nohik“ viib lugeja Kölni, kus vihmasel sügishommikul kukub koolimaja libedalt katuselt alla 13-aastane Kai Lichte. Edasi kulgeb lugu nagu tempokas krimiseriaal: vahetuvad tegevuspai-
gad ja võtteplaanid, avanevad tege-
laste loomuomadused ja tegutsemis-
motiivid ning järk-järgult lähenetakse
ootamatule lahendusele. Loo peate-
gelased on Kai klassikaaslased, kaks
tüdrukut ja kaks poissi, kes omal käel
mõistatusele lahendust otsides puu-
tuavad kokku maailmaga, kus polegi
nii õdus ja turvaline, kui kodus ja
sõprade seas kujunenud pilt eeldab.

Leidliku
lõpuga lood

tõlkinud Riina Turi
48 lk, kõva köide

Neli erinevas vanu-
ses lastele koostatud
jutukogumikku. Nel-
ja-aastaste mõeldud illustreeritud
lood on humoorikad ja õpetlikud. Kol-
meaastaste lastele kirjutatud lugu-
des on juttu kõigest ümbritsevast:
mängud ja kodused toimetused, sõb-
rad ja pere, õppimine ja töötgemine.
Kaheaastaste ettelugemiseks mõel-
dud raamatus leidub lõbusaid ja
õpetlikke lugusid sellest, kuidas val-
latud ja uudishimulikud loomalapsed
avastavad maailma. Üheaastaste
mõeldud sõnamänguline jutukogu-
mik viib lapsed maailma, mis on neile
ühtaegu nii koduselt tuttav kui ka põ-
nevalt uudne.

15 minutit.
Kaloripõletus-
treening

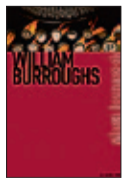
Efua Baker
tõlkinud Elo Kiivet
128 lk, kõva köide
+DVD

Raamatus on neli suurepärast treeningu-
kava – poks-, aeroobika-, jooksu- ja
tantsutreening. Selgitavad fotod näita-
vad kõik samm-sammult ette. Pakuta-
vad harjutused on jõukohased algaja-
tele, kuid sobivad ka edasijõutele.
Kaasoleva DVD pealt saab kuulata
eestikeelseid juhiseid ja näha raamatu
kõiki nelja treeningukava.

Ajavaim.
Alasti lõunasöök

William Burroughs
tõlkinud Olavi Teppan
320 lk, kõva köide

Omal ajal skandaali te-
kitanud romaan koosneb reast oma-
vahel lõdvalt seotud vinjetidest, mil-
les naljaga võrreldakse käsitte-
mist teemad nagu narkomaania ja
homoseksualism. Teos on mõjutanud
20. sajandi teise poole maailmakir-
jandust ja popkultuuri. Tõlke aluseks
on algupärandi juubeliväljaanne
(2009), mille redigeeritud tekstile on
lisatud käsikirjast välja jäetud lõigud
ning ulatuslik kommentaarium.

Põhjala tumedad teemad läbi musta huumori

KADRI JAANITS

Rovaniemist pärit Katja Kettu on üks kaasaja omapärasemaid noori soome kirjanikke. Ta on õppinud Tampere ülikoolis kirjandust ja Turu Kunstiakadeemias Priit Pärna käe all animatsiooni. Eelkõige on tähelepanu äratanud tema rikas sõnavara ja isikupärane keelekasutus, aga ka oskus käsitleda süngeid teemasid musta huumoriga.

Kettu teine ja ainsana eesti keeles ilmunud romaan „Keevitaja“ viib lugeja tagasi 1994. aasta sügisesse, mil Lääne-merel uppus reisilaev Estonia. Nelja inimese silme läbi hakkab hargnema lugu, mis ei proovi niivõrd kirjeldada kohtutavaid sündmusi ega paljastada vandenõuteooriaid, vaid pigem vaadelda inimesi ja nende saatusi juhuslikkuse ja ettemääratuse maailmas.

Keevitaja süükoorem

Kettu tegelased on lihtsad inimesed, keda ühiskond pole hellitanud. Niila ja Mirka on õigupoolest kogu oma elu sihitult triivitud ning nüüd vallandab traagiline õnnetus paisu tagant hävitusliku lõpu poole suunduva põhjustest ja tagajärgedest koosneva sündmusejada. Endist viisi pole enam võimalik edasi elada. Niilat kihutab tagant süütunne, Mirkat soov seada jalule õiglus.

Niila Kamsu lahkus kunagi Lapist, ta oleks tahtnud saada luuletajaks, aga ei osanud ja nii leidis ta tööd keevitajana ning osales saatuse tahtel Estonia kirikuulsa võõrivisiiri keevitamisel. Aastaid hiljem hakkab teda vaevama süütunne, millega seguneb pikka aega maha surutud teadmised, et omal ajal jäi kodukülla maha lapseootel tüdruk. Pärast töölt vallandamist ja abielusuhete lõplikku umbejooksmist otsustab mees pöörduda tagasi põhja, kuid selgub, et aeg on sealgi vahepeal edasi läinud ja mõtteis hellitatud minevikku pole tege-
likkuses enam olemas.

Põhja-Soome kolkaküla trööstus olevikus on aga Mirka, Niila tütar, kes pole oma isa kunagi näinud, kelle ema on tuhmuna mõistusega invaliid ja vend teadmata kadunud. Kui Mirkani jõuab uudis laeva uppumisest, on ta kindel, et koos sellega läks põhja ka vend Ahku. Lapimaa värviline sügis on möödas, ees ootab hall armetus ja Mirkas küpseb tõdemus, et keegi peab vastutama. Peab vastutama nii kadunud venna, kustuva ema kui tema enda tühja jooks-

Rovaniemis sündinud Katja Kettu on üks kaasaja omapärasemaid noori soome kirjanikke.

FOTO AUTOR

ma elu eest ning Mirka otsustab Niila üles otsida, et sundida teda oma tegude eest maksma.

Niila naine Kaisu ei ole oma öde ammu näinud, nüüd too helistab – temagi mees ja poeg olid laeval. Kaisu tunneb, et teda on petetud, on ju nii ebaõiglase, et just siis, kui inimene võiks olla õnnelik, kui on uus maja ja köögimööbel, just siis juhtub midagi nii kohutavat. Ja mees magab külalistetoas diivanil. Kaisu osaks jääb olla toeks leinavale öele, nii on tema ehk ainuke, kes traagiliste sündmuste käigus läbi taasloodud läheduse midagi võidab.

Kettu tegelased otsivad samavõrd nii kätemaksu ja õiglust kui leppimist ja andestust, sest „Kõige hullem pole mitte see, et oled süüdi, vaid see, et ei jää kunagi vahele.“ Teatud mõttes on nad Estonia ohvrite saatusekaaslased – elus, aga vaimselt ometi surnud. Erandiks on teravägiline konstaabel Somero, kes suudab kindlalt kahe jalaga

maas seista. Tema kommentaarid aita-
vad ühtlasi siduda sündmusi omavahel
tervikuks ning on kõlapinnaks ülejäänud
tegelaste psühholoogilisele tõmbu-
misele ja tõukumisele, mis muudab nad
üha kiireneva vääramatusega sama tra-
göödia osalisteks.

Kirev keel

Kettu jutustamislaad ei ole katkematu. 1994. aasta septembrist detsembrini antakse vaheldumisi sõna neljale jutustajale, kes kogevad toimuvat igauks isemoodi. Kõigi nelja ajalise jaotuse ees korduvad laeva uppumisega seotud luupainajalikud unenäod. Realismi lõhuvad ka palavikulised fantaasiapildid. Oluline struktuurilelement on kordus, mis otsekui loitsuna manab esile ja rõhutab teose põhiteemat. Mõnikord tundub, et sellega on liiale mindud, kui Niila soiuib oma süütunde vaigistamiseks ehk paar korda ülearu „Mingi praakdetail. See polnud minu süü.“

Romaani keel on kirev, omalaadne ja mahlakas. Kettu mängib Peräpohjola murdega ja kasutab omaloodud sõnu. Tema keelekasutust on nimetatud tumedaks, ise leiab Kettu, et „Ei ole see keel nii tume midagi, pigem on ta elav, metsik, lihalik ja minu arvates isegi naljakas. Teemad on tumedad, sest mida raskem teema, seda enam on lugejal vaja naerda.“

Raamatu üks väärtuslikumaid ja mitmekihilisemaid osi on küllap Lapimaal aset leidvad peattikid, kohalike olude kirjeldused ja Mirka sõnavõttud. Tema pilgu läbi rulluvad lahti pimeneva põhjala kolkaküla äng ja lootusetus, väikesel ühiskonna kitsarinnalisus ning hirm ja hukkamõist nende vastu, kes normidest välja poole jäävad.

Kõik on asendatavad

Osalt on Katja Kettu „Keevitaja“ ka ühiskonnakriitiline romaan. Estonia uppumist on võrreldud 1990-ndate alguse majanduslangusega Soomes. Kamsu vallandatakse dokist, sest keegi peab ju minema, et teised võiksid jääda. Nii nagu laeva uppumine, jäävad ka majanduskriisi põhjused tavalise inimese jaoks mõistetamatuks. Või nagu tütleb Somero: „Põserasva ja kõõluseid kühlveldati dokkides merre, tugevaid töömehi, sest neid polnud enam tarvis. /— / Soomlane asendatakse rootslasega, eestlane poolakaga. Nõrgemad teab mis arvutistüsteemiga, keeleoskuse ja praktiliste teadmistega sekretäridega. Kõik on asendatavad.“

Raamatu lõpp kaldub ehk liigselt vägivaldale ja kirjanikul ei õnnestu huvitava lugu päris väärikselt kroonida, kuid lugejat köita Kettu kahtlemata oskab.

„Keevitajas“ segunevad minevik ja olevik, dramaatiline narratiiv ja aktuaalne ühiskonnakriitika, kuivõrd majanduse langused ja tõusud on aktuaalne teema ka tänasel päeval. Ja tänagi sünnivad kuskil uued Niila Kamsud ja Mirka Auttid, jälle sirutub käsi kirve või pudeli järele ning lõplik küsimus kõlab: kes on süüdi, ja milles?

Keevitaja
Katja Kettu
tõlkinud
Kadri Jaanits
224 lk, kõva köide

Palju rohkem kui ainult raamat

RAAMATU EESSÕNA PÕHJAL

„Tuhat üks ööd“ on rohkem kui raamat. See on terve meretäis jutt, aastasadade kestel kogutud varaait, kuhu on talletatud parimaid muinaslugusid ja pärimusi maailma eri paikadest. Kogu keskaja jooksul lugusid araablastel „Tuhande ühe öö“ lugusid või kuulsiid, kuidas jutuvestjad neid turgudel pajasid. Kuulajate hulgas oli karavanidega pikkadel rännuteedelt tulnud rahvast, oma kraami müüvaid kaupmehi, aga ka juhuslikke

möödakäijaid. Nende sumin oli muinaslugudele taustaks.

Keerulise sünniloo tõttu pole „Tuhandel ühel ööl“ ühte kindlat kuju. Neid jutukogusid on ikka jälle täiendatud või ümber tehtud ning sellest on välja jäetud säärasid ainekuid, mis lugejale enam korda ei lähe.

Jutud on väga erilised. Enim tuntud on üleloomulikke nähtusi käsitlevad muinaslood, kus kannude või lampide sisse kätetud vaimud kas aitavad juttude kangelasid või hoopis ründavad neid. Siin on ka romantilisi armulugusid, loomamuinasjutte, lugusid vapra-

test mõõgameestest ja petistest, naljalugusid – ühesõnaga kõike, mis inimesel läbi aastasadade meelt lahutas.

„Tuhande ühe öö“ lugusid ümbritseb raamjutustus, mis mahutab endasse kõik teised lood. See raamjutustus on põnev ja kaasakiskuv. Julm naistevihkajast haldjast võtab igal õhtul endale uue naise ja hukkab tolle hommikul. Vesiirittar Šahrazad otsustab säärase loomuvastasele teguviisile lõpu teha, pajatades talle lugusid, mis jäävad alati pooleli, kui hommik koidab – siis ei mald haldjas kaunist jutuvestjat hukata enne, kui pole juttu lõpuni kuulanud. Nii voi-

dab Šahrazad igal ööl endale eluuega juurde. Sõna on timuka mõõgast tugevam.

Tuhat ja üks ööd
Idamaade
rahvapärism
tõlkinud Ly Seppel,
Andres Ehin
216 lk, kõva köide

